Antti Koskela 6.11.2018

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Asia: HE 188/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa

- Jos Suomeen muuttava henkilö on työntekijä, hänen oikeutensa etuuksiin ratkaistaisiin työskentelyn perusteella. Jos hän ei ole työntekijä, asia ratkaistaisiin asumisen määritelmän perusteella. STTK pitää tätä loogisena.
- Jatkossa sosiaaliturvan piiriin kuulumisesta ei annettaisi erillistä päätöstä, vaan päätös annettaisiin yhdessä etuutta koskevan päätöksen kanssa. STTK:n mielestä tämä jouhevoittaa käsittelyä ja on ehdottomasti kannatettava.
- Jatkossa työskentelyn määritelmän täyttyminen edellyttäisi peruspäivärahaa vastaavaa ansiota. Tämä vaikeuttaa asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin pääsemistä kaikkien pienipalkkaisimmilla, mutta selkeyttää tilannetta.

Nykyinen laki asumisperusteisen sosiaaliturvan soveltamisesta on ollut voimassa 1994 lähtien, kun Suomi liittyi Euroopan talousalueeseen. Laki on jäänyt ajastaan jälkeen ja sitä on tarpeen päivittää. Lisäksi EU:n maahanmuuttodirektiivien toimeenpano on lisännyt painetta uudistaa lakia.

Keskeinen muutos työperäisen maahanmuuttajan määrittelyssä on, että laista poistuu vaatimus vähintään neljä kuukautta kestävästä työskentelystä. Jatkossa lyhyessä työsuhteessa asumisperusteista etuuslainsäädäntöä sovellettaisiin vain työskentelyn ajan. STTK pitää tätä muutosta perusteltuna. Loogista on, että työperäinen maahanmuuttaja on työsuhteensa ajan asumisperusteisen sosiaaliturvan piirissä, koska silloin hänen oikeutensa ja velvollisuutensa ovat tasapainossa. Nykyinen neljän kuukauden raja perustuu käsittääkseni vain siihen, että on valittu jokin raja, joka on sattunut neljään kuukauteen.

Antti Koskela 6.11.2018

Jatkossa työskentelyn määritelmä osa-aikatyön perusteella täyttyisi peruspäivärahan määrää vastaavilla ansioilla, eli vuoden 2018 tasossa 696,60 eurolla. Tähän asti raja on määritelty tuntiperusteisesti, siten että laissa on viitattu työttömyysturvan työssäoloehtoa täyttävään minimirajaan (18 h). Uudistus on perusteltu, koska ihmiset helpommin seuraavat palkkaansa kuin tekemiään työtunteja. Uuden palkkarekisterin käyttöönoton myötä ansioiden seuranta tulee myös helpommaksi kuin työtuntien seuranta. Lisäksi suurimmalla osalla palkansaajista uusi raja tulee helpommin saavutettua, poikkeuksena kaikkein pienipalkkaisimmat tuntityöntekijät. STTK näkee uudistuksen järkevänä selkeytyksen ja helpomman seurannan perusteella.

Uudistusten taloudelliset vaikutukset arvioidaan pieniksi. Alle 4 kk työsuhteessa olevia ulkomaalaisia henkilöitä arvioidaan olevan noin 17 000, joista noin puolet EU:n ulkopuolelta. Sairaspäivärahamenon oletetaan kasvavan 0,8 miljoonalla eurolla, sairaanhoitokorvausten 0,6 miljoonalla ja lapsilisämenon 0,6 miljoonalla. Yhteensä taloudellinen vaikutus on arviolta 2 miljoonaa euroa. STTK pitää tätä hyväksyttävänä muutoksen tuoman aseman parantumiseen ja selkeytymiseen nähden.

Muutoin kuin työskentelyn vuoksi maassa asuville keskeinen muutos olisi asumisen perusteiden muutos. Jatkossa käytettäisiin EU-asetuksessa 987/2009 lueteltuja seikkoja, joiden perusteella asuinjäsenvaltio määräytyy. Voimassa olevan lain 3 a §:ssä oleva luettelo asumista osoittavista seikoista poistettaisiin. Käytännössä luetteloilla ei ole sellaisia eroja, että muutos vaikuttaisi kovin monen ihmisen asumismääritelmään. On kuitenkin sinänsä perusteltua, että eri maiden perusteet olisivat mahdollisimman yhtenevät, ja siten on hyvä käyttää EU-asetuksessa lueteltuja seikkoja.

Jatkossa lähetystyö- ja kehitystyöntekijät sekä tutkijat ja apurahansaajat olisivat oikeutettuja suomalaiseen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan 5 vuoden ajan. Nykyinen raja on 10 vuotta. Asiaa koskevan EU-asetuksen mukainen lähettämisen enimmäisaika saisi olla vain 24 kuukautta ilman poikkeuslupaa, jolla heikennystä perustellaan. Lähetys- ja kehitystyö on kuitenkin luonteeltaan hyvin pitkäjänteistä, ja asialla ei ole merkittävää taloudellista vaikutusta, joten STTK:n kanta on, että nykyinen säädös voi jäädä ennalleen.

Hallinnollisesti suurin muutos olisi erillisistä sosiaaliturvan piiriin kuulumis- ja etuuspäätöksistä luopuminen. Jatkossa molemmat ratkaisut tulisivat samassa päätöksessä. Tämä selkeyttäisi asiaa

hakijan kannalta, ja vähentäisi viranomaistyön tarvetta ja siten jonoja. Viranomaispäätösten tarpeen väheneminen voisi myös tuoda lieviä säästöjä. STTK pitää uudistusta perusteltuna ja kannatettavana.

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

Lisätietoja Antti Koskela, ekonomisti
antti.koskela@sttk.fi